

Posudek oponenta diplomové práce

Autor: **Jakub Novotný**

Název: **Proces demokratizace v Mosambiku**

Politologie – africká studia, Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2018 (120 stran)

Demokratizace afrických států obvykle zahájena kolem roku 1990 je důležité téma, je však třeba k němu přistupovat s co nejmenší zátěží euroamerických představ. Předmětná práce je ukázkou pečlivé aplikace politologických teorií na případ, který se svým jednoduchým pragmatismem složitým politologickým přístupům a mimo Afriku vzniklým teoriím v zásadě vyhýbá.

V Úvodu (s. 11-14) autor představuje svůj projekt, uvádí i relevantní literaturu. Jako cíl stanoví „analýzu procesu demokratizace v Mosambiku“, nikoli hypotézu (očekával bych hypotézu například: Manipulace s formálními demokratickými postupy vysvětluje, proč se FRELIMO stále drží u moci.). Zvolení „jedno-případové studie“ není nejšťastnější, protože alespoň letmá komparace s jinými případy by ujasnila buď typičnost, nebo specifiku mosambického vývoje. Především se z Úvodu nedozvíme, z jakých důvodů (zejména z jakých politologických motivů) si autor vybral právě Mosambik, a nikoli nějaký jiný africký stát. Teoretický rámec (s. 15-33) osvětluje základní používané kategorie (liberalizace, demokratizace, hybridní režim, soutěživý autoritarismus) a definuje další pojmy a přístupy, s nimiž bude autor pracovat při analýze mosambického volebního mechanismu. V kapitole Přechod k demokracii v Mosambiku (s. 34-48) autor podává přehled mosambického vývoje zhruba od roku 1972 a uspořádání státu po získání nezávislosti 1975 za Machela a Chissana. V kontextu světových změn pak správně vysvětluje Chissanovy reformy včetně ukončení jednostranického systému. Pak se věnuje zakládajícím volbám roku 1994 a v kapitole Charakter mosambického režimu (s. 49-72) popisuje institucionální uspořádání státu s formálně demokratickou ústavou. Pak se věnuje dalším parlamentním a prezidentským volbám, které podrobně popisuje i s jejich důsledky (jednání dvou dominantních subjektů atd.). Takto dochází až k parlamentním volbám roku 2014 a přes Guebuzovo prezidentství ke zvolení Filipa Nyusiho prezidentem republiky. Následuje Empiricko-analytická analýza mosambického politického systému (s. 73-111, co je to „analytická analýza“?) s podrobným popisem registrace voličů, přístupu ke zdrojům a do médií, občanských svobod, právního systému atd.). V Závěru (s. 112-116) autor přiznává druhý cíl práce - „zjistit charakter mosambického režimu na základě stanovených kritérií.“ Rekapituluje zde metody a postupy, jimiž si FRELIMO trvale udržuje prioritu v „hybridním režimu.“ Text ukončuje seznam „Zdrojů“ (s. 117-120), tedy pramenů a literatury.

Práce je napsána s politologickou erudicí, chybí jí však vzhled do specifické motivace mosambických politických procesů. Nejsou zde dostatečně zdůrazněny dvě skutečnosti, které mosambickou politickou praxi vysvětlují lépe než sčítání hlasů formálních a bezvýznamných stran. Chybí historická epizoda mimořádných aktivit FRELIMO, které s odkazem na svou monopolní osvoboditelskou roli už v přechodném období let 1974-1975 založilo všude po zemi stranické buňky jako základ své monopolní moci v nezávislém státě. To se ukázalo být mimořádně důležité stejně jako barbarský ráz občanské války vnučené Mosambiku bipolárním světem hned po vyhlášení nezávislosti; RENAMO se do té míry zkompromitovalo nesmyslným vražděním, že se stalo pro většinu země (kromě provincií Manica a Sofala) nevídaným konkurentem FRELIMO voleného právě proto, aby se zabránilo nástupu válečníků k moci. Zároveň se RENAMO právě vojenskými akcemi pasovalo do povědomí národa jako jediná reálná (a většinou nechtěná) opozice. Tak vznikl faktický bipartijní systém, v němž FRELIMO funguje jako přijatelný, třeba nedokonalý správce státu a RENAMO jako jeho jediná a většinou nepřijatelná alternativa. Další politické síly se nikdy nedokázaly prosadit.

Z politologického hlediska je práce založená na znalosti teorie a na schopnosti tuto teorii aplikovat na zvoleném případě. Obvyklým problémem volby lusofonního státu je jazyková správnost pojmů nutně uváděných v portugalskému. Autor vychází spíše z anglické literatury a v portugalských jménech, názvech a pojmech dělá až příliš časté chyby. Nejčastěji jde o opomenutí diakritiky jako v

případech Libertaçao (s. 34), Resistencia (s. 37), Republica de Mocambique (s. 41), Servico de Informacoes e Seguranca (s. 43) nebo Educacao Civica (s. 44). Narušen je i pravopis jmen (Caetano, s. 35), pořadí písmen (dianmizadores, s. 36), někdy vzniká naprostý nesmysl: Reabilitaffdo Economica (s. 39). Nelze připustit zkomolení důležitých jmen; portugalský ministr je uveden jako Almedia Santos (s. 35, správně António de Almeida Santos), ovšem Almedio Santos ze s. 38 má být mosambický básník a politik Marcelino dos Santos. Zkratka SNAPS (s. 48) má být správně SNASP. Misto Santo Egido (s. 41) má být Sant'Egido. Argentinský politolog O'Donnell je křestním jménem Guillermo, nikoli Guilillermo. Vycházení z anglických zdrojů vysvětluje používání anglických názvů politických stran na s. 46, 64 aj., užití obou jazyků je zmatečné v případě, že se kombinuje anglický název organizace s portugalskou zkratkou (Institute for the Promotion of Legal Aid – IPAJ). Chválím použití azbuky, avšak ruský přepis pojmu *jedinovlastie* na s. 22 má špatné grafémy. Formulace, vyjadřování a písemná forma češtiny odpovídají požadavkům odborného stylu, v textu došlo přece jen k chybám. Jen zřídka jsou chyby v interpunkci – na s. 70 chybí čárka po slově druhý, na s. 36 chybí čárka před „a tak“. Občas ale autor nedokončil kontrolu pravopisu; tak vznikly nedokončené nebo pravopisně chybné formulace typu „...podporuje demokratickou participaci občanu, kde občané Mosambiku aktivně rozhodovat...“ (s. 41), nebo „vyhrál hned v prvním“ (chybí: kole, s. 70), nebo „z několika okresu“ (s. 94).

Vcelku práce představuje technicky dokonalý přístup k tématu, který však zcela neosvětluje reálné společenské procesy. K tomu by bylo třeba připojit ještě některá fakta o etnické skladbě země, ale především specifickou realitu mnohonárodnostního státu konsolidujícího se v konkrétních mezinárodněpolitických mocenských poměrech a v příslušném africkém regionu.

Vzhledem k solidní kvalitě doporučuji diplomovou práci Jakuba Novotného k obhajobě.

doc. PhDr. Jan Klíma
KPOL FF UHK

Hradec Králové 21. května 2018